

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH**

PHẠM ĐỨC CƯỜNG

**GIẢI PHÁP NHẪM HẠN CHẾ
TÌNH TRẠNG NỢ ĐONG VÀ TRỐN ĐÓNG
BẢO HIỂM XÃ HỘI Ở BẮC NINH**

Chuyên ngành: QUẢN LÝ KINH TẾ

Mã số: 60.34.01

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: TS. TRẦN ĐẠI NGHĨA

THÁI NGUYÊN - 2012

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là đề tài nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu được sử dụng trong luận văn là trung thực, có nguồn gốc rõ ràng. Các kết quả nghiên cứu trong luận văn được tập hợp tại cơ quan Bảo hiểm xã hội tỉnh Bắc Ninh và chưa từng được ai nghiên cứu và công bố trong bất cứ công trình khoa học nào.

Người cam đoan

Phạm Đức Cường

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình thực hiện đề tài “Giải pháp nhằm hạn chế tình trạng nợ đọng và trốn đóng BHXH ở tỉnh Bắc Ninh” tôi đã nhận được sự quan tâm giúp đỡ của các thầy, cô giáo Khoa đào tạo sau đại học, Trường Đại học kinh tế và quản trị kinh doanh - Đại học Thái Nguyên; Ban Giám đốc, cán bộ cơ quan BHXH tỉnh Bắc Ninh, Cục Thống kê Bắc Ninh, Sở Kế hoạch và Đầu tư Bắc Ninh và các doanh nghiệp..... Đặc biệt là sự tận tình hướng dẫn của TS. Trần Đại Nghĩa; sự ủng hộ, động viên của gia đình và bè bạn.

Tôi xin chân thành cảm ơn sự giúp đỡ của các thầy cô giáo, các quý cơ quan, gia đình, bạn bè và đồng nghiệp. Sự giúp đỡ này đã cổ vũ và giúp tôi nhận thức, làm sáng tỏ thêm cả lý luận và thực tiễn về lĩnh vực mà luận văn nghiên cứu.

Luận văn là quá trình nghiên cứu công phu, sự làm việc khoa học và nghiêm túc của bản thân, song do khả năng và trình độ có hạn nên không thể tránh khỏi những khiếm khuyết nhất định.

Tôi mong nhận được sự quan tâm, đóng góp ý kiến của các thầy, cô giáo và những độc giả quan tâm đến đề tài này.

Tác giả

Phạm Đức Cường

MỤC LỤC

Lời cam đoan.....	i
Mục lục.....	iii
Những từ viết tắt trong luận văn	vii
Danh mục bảng	viii
Danh mục sơ đồ, biểu đồ	ix
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2. Mục tiêu nghiên cứu của đề tài	2
2.1. Mục tiêu chung.....	2
2.2. Mục tiêu cụ thể.....	2
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	3
3.1. Đối tượng nghiên cứu.....	3
3.2. Phạm vi nghiên cứu	3
4. Những đóng góp mới của luận văn	3
5. Kết cấu của luận văn.....	3
Chương 1. NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN CƠ BẢN VỀ BHXH VÀ CHÍNH SÁCH BHXH Ở VIỆT NAM	5
1.1. Những vấn đề lý luận cơ bản về BHXH.....	5
1.1.1. Khái niệm, bản chất và vai trò của BHXH.....	5
1.1.2. Chức năng và tính chất BHXH	12
1.2. Thu và quản lý thu BHXH	13
1.2.1. Thu BHXH	13
1.2.2. Quản lý thu BHXH.....	18
1.3. Vấn đề nợ đọng và trốn đóng BHXH	23
1.3.1. Khái niệm nợ đọng và trốn đóng BHXH.....	23
1.3.2. Các hình thức nợ đọng và trốn đóng BHXH	24

1.4. Kinh nghiệm quản lý thu và xử lý nợ đọng, trốn đóng BHXH ở một số nước trên thế giới và bài học cho Bắc Ninh	25
1.4.1. Kinh nghiệm ở một số nước trên thế giới.....	25
1.4.2. Kinh nghiệm về giải quyết nợ đọng và trốn đóng BHXH tại Việt Nam.....	30
1.4.3. Bài học kinh nghiệm cho Việt Nam nói chung và tỉnh Bắc Ninh nói riêng nhằm khắc phục nợ đọng, trốn đóng BHXH	34
Chương 2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU.....	36
2.1. Các câu hỏi nghiên cứu của đề tài.....	36
2.2. Phương pháp nghiên cứu.....	36
2.2.1. Phương pháp duy vật biện chứng và duy vật lịch sử.....	36
2.2.2. Phương pháp so sánh.....	36
2.2.3. Phương pháp chuyên gia	36
2.2.4. Phương pháp điều tra thu thập thông tin, số liệu.	37
2.2.5. Phương pháp tổng hợp và phân tích số liệu.....	39
2.3. Hệ thống các chỉ tiêu nghiên cứu.	44
2.3.1. Các chỉ tiêu tuyệt đối.....	44
2.3.2. Các chỉ tiêu tương đối.	45
Chương 3. THỰC TRẠNG NỢ ĐÓNG VÀ TRỐN ĐÓNG BHXH Ở TỈNH BẮC NINH.....	48
3.1. Khái quát về tình hình kinh tế - xã hội tỉnh Bắc Ninh.	48
3.1.1. Đặc điểm về tự nhiên và dân số.	48
3.1.2. Đặc điểm về văn hoá, xã hội	48
3.1.3. Tình hình phát triển kinh tế của tỉnh Bắc Ninh những năm qua.	49
3.1.4. Ảnh hưởng của điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội đến tình trạng nợ đọng và trốn đóng BHXH ở tỉnh Bắc Ninh.....	50
3.2. Tổ chức hệ thống BHXH tỉnh Bắc Ninh.	50

3.2.1. Khái quát sự hình thành và phát triển.	50
3.2.2. Chức năng, nhiệm vụ của BHXH tỉnh Bắc Ninh.	52
3.2.3. Cơ cấu tổ chức bộ máy quản lý của BHXH tỉnh Bắc Ninh.	52
3.3. Thu và quản lý thu ở BHXH tỉnh Bắc Ninh.	53
3.3.1. Cơ sở pháp lý cho hoạt động thu và quản lý thu BHXH.....	53
3.3.2. Thực trạng thu và quản lý thu BHXH ở tỉnh Bắc Ninh.....	55
3.4. Thực trạng nợ đọng và trốn đóng BHXH ở Bắc Ninh.	66
3.4.1. Thực trạng nợ đọng BHXH ở Bắc Ninh.....	66
3.4.2. Thực trạng trốn đóng BHXH ở Bắc Ninh.....	70
3.4.3. Tình trạng nợ đọng, trốn đóng BHXH qua kết quả kiểm tra việc chấp hành pháp luật BHXH ở một số DN.	73
3.4.4. Nguyên nhân, hậu quả của nợ đọng và trốn đóng BHXH.	75
3.4.5. Các biện pháp giải quyết nợ đọng, trốn đóng đã thực hiện BHXH ở Bắc Ninh.	80
3.5. Các nhân tố ảnh hưởng đến việc tham gia BHXH bắt buộc.	82
3.5.1. Thông tin chung về đơn vị điều tra.	82
3.5.2. Thực trạng tham gia BHXH và tiếp cận nguồn thông tin của các DN NQD được điều tra.....	85
3.5.3. Những nhân tố ảnh hưởng đến tham gia BHXH bắt buộc của DN	
Chương 4. GIẢI PHÁP NHẪM HẠN CHẾ TÌNH TRẠNG NỢ ĐÓNG VÀ TRỐN ĐÓNG BHXH Ở TỈNH BẮC NINH TRONG THỜI GIAN TỚI... 91	
4.1. Chiến lược phát triển của BHXH Việt Nam.....	91
4.2. Dự báo về phát triển kinh tế - xã hội tỉnh Bắc Ninh đến năm 2020....	92
4.3. Mục tiêu và phương hướng của BHXH tỉnh Bắc Ninh.....	93
4.4. Giải pháp nhằm hạn chế tình trạng nợ đọng và trốn đóng BHXH ở Bắc Ninh.	94
4.4.1 Tăng cường vai trò lãnh đạo, chỉ đạo của các cấp uỷ Đảng, chính quyền.....	94

4.2.2. Nhóm giải pháp liên quan đến tổ chức thực hiện.....	94
4.2.3. BHXH tinh phối hợp với các cơ quan chức năng liên quan.....	97
4.2.4. Thực hiện tốt công tác thi đua khen thưởng.....	98
4.5. Kiến nghị	98
4.5.1 Đối với Nhà nước.....	98
4.5.2. Kiến nghị với Bảo hiểm xã hội Việt Nam.	98
4.5.3. Đối với tỉnh Bắc Ninh.	98
KẾT LUẬN	99
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH ĐÃ ĐƯỢC CÔNG BỐ	101
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	113

NHỮNG TỪ VIẾT TẮT TRONG LUẬN VĂN

ASXH	An sinh xã hội
BHXH	Bảo hiểm xã hội
BHXH huyện	Bảo hiểm xã hội huyện, thị xã, thành phố
BHYT	Bảo hiểm y tế
CB,CC,VC	Cán bộ, công chức, viên chức
CHLB	Cộng hoà Liên Bang
DN	Doanh nghiệp
HCSN	Hành chính sự nghiệp
HĐLĐ	Hợp đồng lao động
ILO	Tổ chức Lao động quốc tế
KCN	Khu công nghiệp
NLĐ	Người lao động
NQD	Ngoài quốc doanh
NSDLĐ	Người sử dụng lao động
UBND	Ủy ban nhân dân

DANH MỤC BẢNG

STT	Tên bảng	Trang
	Bảng 2.1: Cơ cấu mẫu điều tra.....	39
	Bảng 2.2: Định nghĩa các biến được sử dụng trong mô hình probit	44
	Bảng 3.1: Đối tượng tham gia BHXH của tỉnh Bắc Ninh (2007-2011)	59
	Bảng 3.2: Số đơn vị tham gia BHXH theo khối quản lý (2007-2011) .	60
	Bảng 3.3: Số lao động tham gia BHXH theo loại hình DN, tổ chức	61
	Bảng 3.4: Số tiền phải thu BHXH phân theo DN, tổ chức.....	62
	Bảng 3.5: Số tiền thu BHXH của tỉnh Bắc Ninh (2007-2011).....	62
	Bảng 3.6: Kết quả thu BHXH theo loại hình DN, tổ chức.....	64
	Bảng 3.7: Tình hình nợ đọng BHXH của tỉnh Bắc Ninh (2007-2011).	66
	Bảng 3.8: Số đơn vị nợ BHXH theo loại hình DN, tổ chức.....	68
	Bảng 3.9: Số tiền nợ BHXH phân theo DN (2007-2011)	69
	Bảng 3.10: Tỷ trọng số tiền nợ BHXH theo DN, tổ chức (2007-2011)	69
	Bảng 3.11: Số DN trốn đóng BHXH ở Bắc Ninh.	71
	Bảng 3.12: Số tiền trốn đóng BHXH trên địa bàn Bắc Ninh	71
	Bảng 3.13: Lao động trốn đóng BHXH trên địa bàn Bắc Ninh.....	72
	Bảng 3.14: Kết quả kiểm tra các DN (2007-2011).....	73
	Bảng 3.15: Kết quả kiểm tra liên ngành tại các DN (2007-2011).....	73
	Bảng 3.16: Kết quả kiểm tra chấp hành luật BHXH ở một số DN.....	74
	Bảng 3.17: Tuổi của chủ SDLĐ.....	83
	Bảng 3.18: Trình độ chuyên môn của chủ DN.....	83
	Bảng 3.19: Quy mô lao động của DN.....	84
	Bảng 3.20: Thu nhập bình quân lao động của DN điều tra.....	85
	Bảng 3.21: Thanh kiểm tra các DN điều tra trong 3 năm gần đây.....	86
	Bảng 3.22: Mức độ tiếp cận thông tin về BHXH các DN điều tra phân theo nhóm.....	87
	Bảng 3.23: Ảnh hưởng của các nhân tố đến quyết định tham gia.....	88

DANH MỤC SƠ ĐỒ, BIỂU ĐỒ

STT	Tên sơ đồ, biểu đồ	Trang
	Sơ đồ 1.1: Quy trình quản lý thu.....	19
	Sơ đồ 3.1: Cơ cấu tổ chức quản lý của BHXH tỉnh Bắc Ninh.....	51
	Sơ đồ 3.2: Quy trình quản lý tiền thu BHXH.....	58
	Biểu đồ 3.1: Số thu BHXH của Bắc Ninh giai đoạn 2007-2011.....	63
	Biểu đồ 3.2: Số nợ tiền BHXH ở tỉnh Bắc Ninh	67
	Biểu đồ 3.3: Tỷ lệ nợ BHXH của DN Nhà nước và DN NQD	70